Сшиток 15

Ціна 15ц. 10 за $1.25

ДО НАБУТЯ У ВСІХ КНИГАРНЯХ

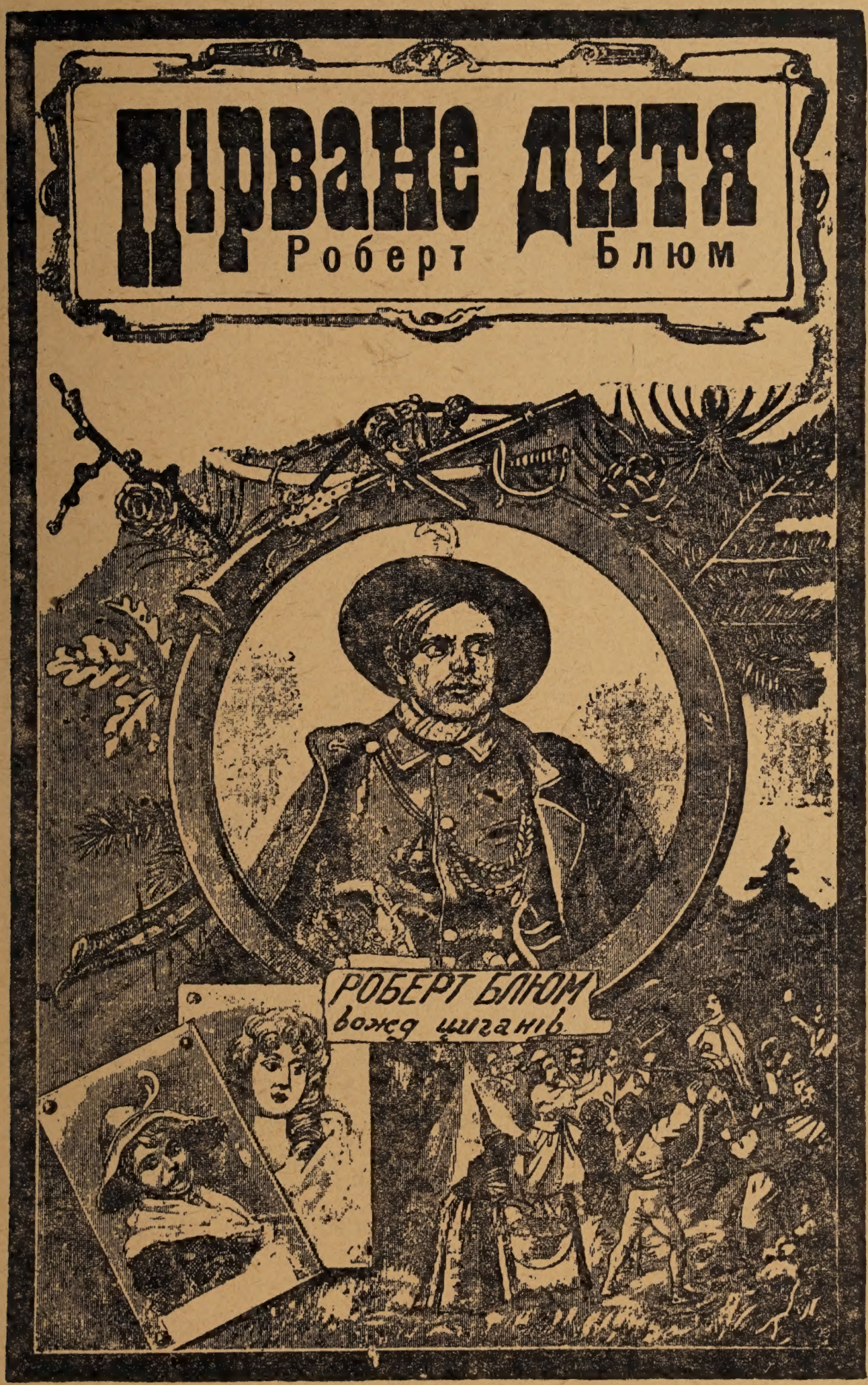

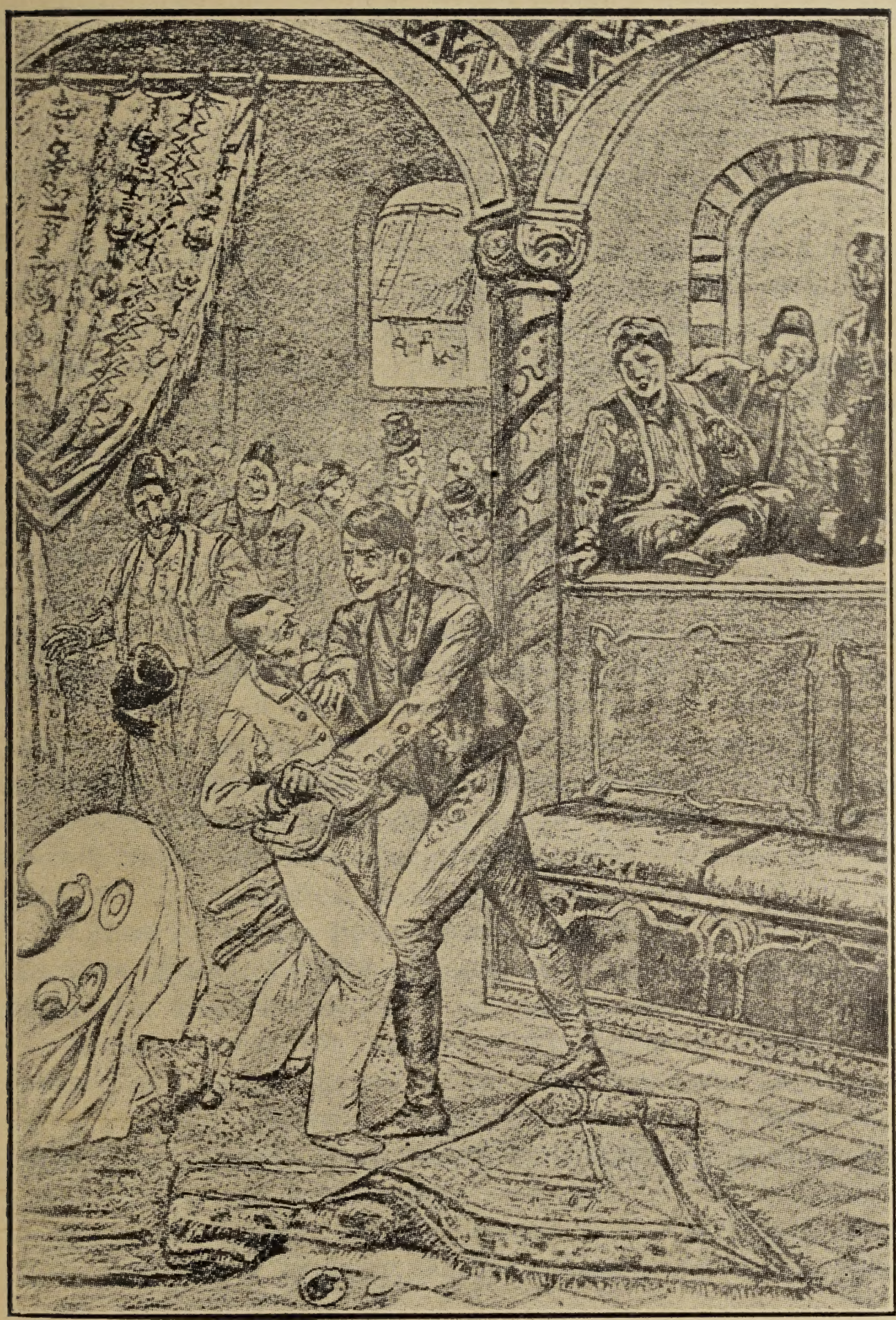

— Падлюко — поламаю тобі всї кости коли не скажеш де є Ільона!

РОЗДІЛ L.

ЖІНОЧА ХИТРІСТЬ.

Другої днини рано Аста встала з ліжка блїда й немов збита по всьому тїлї. Минувший вечір, коли то Олекса так нагло пропав, протверезив її та вирвав з обнять облудної надії. Він втік — ґраф розгніваний — її підозріває — страх обняв її перед дальшим житєм в таких обставинах.

Вбираючись, про одно тільки думала: — Чи Олекса її зрадив — чи дійсно міг бути настілько безличним, щоб оставити її саму на паству недолї? — Все ще мала надію що се тільки підступ — що її коханий вижидає її десь недалеко й подасть вістку, де має його знайти... але та надія скоро зникла а її місце заняла розпука.

Обавляла ся хвилї, коли стане перед ґрафом. Чи вдасть ся її ще й тепер відвернути його підозрінє, коли він її заскочив в такій недвозначній ситуації? З цїлою силою своєї волї, стараючись здусити в собі біль з причини так підлої зради Олекси, вона думала тільки над тим, яким би то способом відсунути підозрінє ґрафа.

Після довшого роздумуваня прийшла її до голови щаслива думка. Скоро зібрала ся й рішилась сама піти до ґрафа, коли він до ньої не приходив.

Коли станула під дверми його кімнати, дивна якась трівога заволоділа ньою. В сю саму хвилину ненавиділа його а однак розсудок приказував їй, що мусить знова старати ся здобути його ласку, бо мусїла стати ґрафинею Солмсберґ — за всяку ціну.

Врешті перемогла в собі неохоту й стукнула в двері. Коли увійшла в кімнату, застала ґрафа ,як він нервово ходив, сюди й назад.

Побачивши її, здрігнув ся, і скоро, в німій погорді, відвернув ся до ньої плечима.

Очи Асти блиснули ненавистю.

Найрадше булаб вернула ся й оставила його раз-на-все, але вирахованє радило її не звертати уваги на по-

чуваня — мусїла їх здавити хтївши дійти до цїли.

— Еґон — почала рішучим голосом — ти на смерть мене обидив — я чую ся така нещаслива — така хора з того...

Ґраф нагло відвернув ся. Невисказане здивоване відбило ся на його лици.

— Ти — ти — обиджена? Ха, ха, ха — зареготав ся після того.

— Дійсно, се знамените! Після того всього хочеш грати роль невинно обидженої?!...

Аста казила ся зі злости, однак мусїла старати ся, щоб його перепросити. Вдаючи великий біль, закрила лице долонями.

— Еґон гнів засліпив тебе! — промовила з плачем. — Чи-ж се може бути гріхом попращати ся з братом?

— Братом? — га, гарний то брат! Не знаю, чи се та любов до брата спонукала тебе потайки оставити мене та з ним втїкати?

Аста вся затремтїла.

— Я — втїкати із ним? Еґон, чи ти здурів — я малаби втїкати із братом?

— То заперечуєш сьому? — кликнув обурений ґраф. — Прочитай же той лист, тут є чорне на білому, що се за брат та який намір ти мала!

Тут подав її анонїмний лист. Аста тільки що зором перебігла по ньому, як вся збілїла. Хоч була доброю акторкою, то однак мусїла всю свою силу зібрати, щоб не зрадити себе.

Коли прочитала лист до кінця, пройшов скрізь по її тїлї мороз, чула що її сили опускають а однак мусїла присилувати себе хоч до гіркої усмішки. Хто міг би се написати? Хто міг би дізнати ся про тайний намір, який тільки вона з Олексою вкупі обдумала?

Немов задубіла зі страху.

— Що-ж ти на се? — розсміяв ся глумливо ґраф. — Здерто маску із твойого лиця, тепер не меш мені плести небелиць про свойого брата?

Се вернуло її свідомість. Знала бо о що тут ходить! Тепер треба би зробити все можливе, щоб збити його підозріне.

Піднявши в гору голову, відказала з добре виміреним обуренем:

— Се падлючий підступ, обдуманий на се, щоб мені пошкодити! Знаю вже тепер гаразд хто писав сей лист!

Ґраф мимоволї з зацікавленєм глянув на неї.

— Той драб — крикнула Аста з гнївом в очах — се його справка!

Ти пригадуєш собі того капітана від уланів, що сидів напроти нас при столї й так дуже надскакував коло мене, що аж розгнївав був тебе...

Коли ти вийшов був з другими панами на партію білярда, капітан причепив ся до мене і в безличний спосіб накидував ся менї із любовними пропозиціями. Я з обуренєм відогнала його від себе і сказала, що в короткому часї стану жінкою твоєю — а той безличний чоловік, розлючений відправою, став грозити менї, але тих погроз я зразу не була в силї зрозуміти! Тодї він крикнув був до мене, що постарає ся знищити мої пляни...

Незабаром опісля він виїхав. Я свобідно відітхнула, вдоволена, що так скоро його позбула ся, а тепер отсе показуєть ся, що той падлюка в такий нікчемний спосіб очернив мене перед тобою — се, бач, така пімста за відправу.

Сльози заблистїли в її очах, а коли відвернула в бік обурене лице, виглядала немов яка обиджена королева. Знаменито уложена історія — в якій правдою було лиш се, що Аста знаменито з тим капітаном бавила ся, чим немало прикрости справила Солмсберґови — викликала велике вражінє на ґрафови.

Аста розярувала його заздрість. Він же враз запалів гнївом супроти капітана, котрий хотїв відбити у нього сю гарну женщину. В наслїдок сього стратив силу його сумнїв супроти Асти.

— Так се він писав? — з гнївом воркнув ґраф.

— Розуміеть ся, тільки від нього такий лист мігби вийти — підхопила скоро Аста — справдї — підла, нікчемна пімста падлюки.

— Ну, хайби й так — але звідки він знав про се, що ти вечером маєш стрінути ся в гостинницї із тамтим? — докинув ґраф підозріло.

Аста розсміяла ся з погордою.

— І се легенько можу тобі витолкувати. Я стрінула брата на терасї, де він менї заявив, що в тій то годинї вечером виїде з тої господи. Мене питав ся, колиб міг зі

мною попращати ся, бо хотів би ще поговорити зі мною про деякі справи. Сама я не знала, що на се йому сказати, тимбільше, що вже перша стріча із ним викликала в тебе підозріне.

Не хтівши вдруге тебе разити, приобіцяла я братови, що колиб передше не могла із ним розговоритись без ніякої перешкоди, то прибуду до тої то гостинниці під липами. Коли я відвернула ся, хтівши відійти, побачила я недалеко на лавці сидячого капітана — підслухував нашу розмову.

Тепер хиба легко зрозумієш, яким чином він сей нікчемний лист міг написати.

Солмсберґ непевно глядів перед себе. Все те виглядало так правдоподібним — може справді зробив її кривду?

— Одного лиш не можу зрозуміти — чому то ти не могла попращати ся із братом тут, в готели?!

— Як можеш ще про таке питати? Тому, що тут за много цікавих очий за нами слідило би. Ти же не бажав собі, щоб хто дізнав ся, що Олесь є моїм братом, тому то я постановила не мати із ним ніяких сходин тут, в готели, щоб тебе не компромітувати. Я би хотіла лиш знати, що є в тому злого, що в часі, коли ти засів до гри в карти, я пішла стрінути брата? Колиб я була про те передом тобі сказала, ти був би напевно робив мені деякі трудности, а після того знова булоб пробудило ся у тебе підозріне, а до того якраз я не бажала допустити.

Чи справді є се злочином, що я бажала ще раз побачитись із своїм братом? Ти обидив ся тим і обходиш ся зі мною, наче з дівкою — о, сього мені забогато, сього ніколи не зможу тобі забути!

Заляла ся сльозами. Ґраф помякнув. Справа з капітаном кидала зовсім відмінне світло на все те, що стало ся. У всякому разі поступила не дуже то розумно, наражуючи себе на такі закиди — але він занадто по простому обійшов ся із ньою, його слова мусіли її болючо діткнути.

— Але як мені пояснити поведенє брата в хвилину прибутя мойого? Чому так скоро забрав ся, гейби мав яке нечисте сумлінє? — ще раз пробував ґраф дістати яке поясненє, але його допити не були вже так дуже певні, ставляв їх дуже нерішучо.

Сї питаня впровадили Асту в новий клопіт, але й на се вона скоро знайшла відповідь:

— Мій Боже — чи є тут що дивного? Ми обоє були заскочені так наглою твоєю появою. Олесь не забув ще пригоди при першій стрічі — побачивши тебе так дуже роз'яреним, а знаючи також добре себе, знав що не бувби стерпів тобі, тому волїв радше уступити з дороги, щоб менї більше прикростий не робити.

Признаю сама, що зробив се нерозважно, що повинен був подумати про те, що його скоре зникненє може кинути на мене погане світло — але за се годї мене винувати.

Я перебула страшну ніч — говорила дальше жалїсним голосом. — Все, все моглаб я забути, тільки одного нї, того одного, що ти вважав мене зрадницею і в такий поганий спосіб обійшов ся зі мною!

Коли він зажурений мовчав, не знаючи як промовити перше слово поєднаня, вона закрила собі очи хустиною.

Тепер все скінчене межи нами — говорила придавленим голосом дальше. — Прийшла я сюди, щоб тобі се заявити ,бо не хочу, щоб остала на менї така ганьба — тепер же все скінчилось!

Не можу одружитись з таким чоловіком, що не вірить менї; сьогодня ще повідомлю батька, щоби забрав мене з собою до вітчини.

Будь здоров!

Поки ще ґраф міг вимовити яке слово, вона вийшла з кімнати з піднесеною в гору головою.

Ґраф стояв наче громом поражений і з отвореними устами вдивив ся в двері.

Без сумнїву вона невинна, він вчинив її велику кривду.

Як гарною була вона із тим гнївом та палаючим з обуреня поглядом.

Болючий стогін добув ся з його уст. Мусїла його тепер ненавидїти, бо справдї смертельно мусїв її образити. Той падлюка капітан у всьому був винен!

За се, що Аста з обуренем його відпалила, він в такий нікчемний спосіб її обчернив, а він — він був настільки нерозважним, що повірив скорше обмові чужого чоловіка, як її, котра була чистою наче ангел.

А тепер, о Боже, коли її так дуже обидив і розгнівав вона піде від нього і вже може ніколи більше її не побачить.

Трівога його обняла.

Хитра жінка нічим більше не моглаб була роз'ярити його пристрасти, як тою комедією, яку перед ним відограла.

В сильному подражненю ходив по кімнаті. Жалів тепер, що так дуже дав ся пірвати підозріню і так тяжко її обидив. Проклинав капітана, проклинав самий себе і впав в правдиву розпуку.

Щож тепер робити? Не може чейже позволити її від їхати — за ніяку ціну! Мусить старати ся перепросити її, поки ще раз на все від нього не відвернеть ся.

Однак не прийшло се йому так легко, був бо досить зарозумілий та впертий. Але пристрасть до прекрасної женщини перемогла в ньому зарозумілість та впертість. Самий мусить зробити початок в цїли поєднаня, се було зовсім ясним.

В чверть години пізнійше пішов до Астиної кімнати. Стукнув — але не дістав ніякої відповіди. Дрощ пройшов по всьому тілї. Стукнув вдруге. Чув, що вона є в середині — значить не хоче йому втворити. Натиснув клямку але двері були замкнені з середини.

— Аста — кликнув стиха благаючим голосом, — втвори, маю тобі щось сказати!

І знова не дістав ніякої відповіди.

Обняло його дивне прочуте трівоги. Не може її пустити від себе, не зніс би сього, колиб від'їхала... Знова почав її просити, щоб втворила, але надармо — не схотіла анї відповісти.

Прибитий тим вернув до своєї кімнати. Почував себе дуже нещасливим, тепер саме, коли мусів обавляти ся, що втратить її.

Як би то йому погодити ся із ньою? Коли б її побачив мігби її перепросити. Серед великого несупокою перебув слїдуючих кілька годин. Два рази за той час був під дверми Асти, але все заставав їх замкненими.

Коли почув дзвінок, скликуючий на обід, скоро пішов ще раз під двері Асти. Може тепер бодай втворить йому, може її гнів вже пригас троха.

Як же здивував ся, коли прийшов й застав двері о-

творені. Скоро повів оком вокруг — не було її в кімнаті, тільки подорожні скрині остали ще.

— Де пані? — спитав покоївку, заняту порядкованем.

Від'їхали перед годиною, прошу пана ґрафа!

— Від'їхала?! — крикнув перестрашений — як же — се бути не може!

Дівчина якось дивно всміхнула ся.

— Так, пане ґрафе! Прошу поспитати придверника, він докладнійше вам розкаже.

Ґраф збіг скоро сходами в долину. Не міг поняти того, що почув — був близьким розпуки.

Блідий прибіг до придверника і від нього дізнав ся, що дійсно перед годиною Аста оставила готель і наказала, щоб скрині відослати під адресою, яку пізнійше пришле.

— А не знаєте куди поїхала? — спитав Солмсберґ.

— Ні ,пане ґрафе, в кождому разї вскорі пришле адресу.

Майже несвідомий своїх рухів, ґраф поїхав на стацію, але й там нїщо не дізнав ся.

Коли вернув до готелю, придверник вийшов напроти з дуже поважною міною.

— Пане ґрафе, слуга стрінув паню в місті, й йому вони сказали, щоб скрині в протягу трох днів відослати до Праги. Мали при собі лиш ручні клуночки, котрі слуга взяв від них й заніс на стацію.

Там зачув, що купили карту до Б... й опісля бачив, що поїхали поїздом пів до дванайцятої.

— До Б....? — кликнув ґраф з певною полекшою. — Славити Бога, бодай маю якийсь слід.

Дав слузї, який з розмислом станув йому на дорозї, декілька дрібняків й побіг до своєї кімнати.

Взявши в руки спис поїздів, дізнав ся, що доперва перед вечером відходить поспішний поїзд до Б.... отже мусїв терпеливо ждати аж до того часу.

— — — — — — — — — —

Оглянымо ся тимчасом за Астою.

Хитра та жіночка відгравала знаменито добре обдуману комедію. Знала про се, гаразд, що чим довше буде втїкати перед ґрафом, тим більший жаль й пригноблене ним заволодїють.

Лиш тодї зможе його вилїчити з підозріваня, коли

грати ме роль чесної й обуреної, коли перед ним буде втікати й покаже йому, що зможе жити без ґрафа Солмсберґа.

Хотіла бачити його покірним та пригнобленим коло своїх ніг.

Поступаючи після з гори уложеного пляну, потайки виїхала з готелю. Нарочно задержала готелевого слугу, взяла його зі собою на стацію й купуючи карту говорила так голосно, щоб він міг чути.

Тепер була певною, що ґраф попаде на її слід. Ще перед своїм від'їздом вислала телеґраму до Леопольда Волдінґа, жадаючи, щоб він безпроволочно прибув до С.... де буде його ожидати в цілях дуже важної наради.

Другої днини прибула до С. й застала Волдінґа викидаючого її. Висївши з поїзду, лиш кілька слів промовила до нього, й зараз обоє поїхали до готелю, де вже могли розговорити ся зовсім без перешкод. Хоч як дуже ненавиділа його, то тепер хотіла вжити його до своїх цілий.

— Що стало ся, Асто — спитав неспокійно Волдінґ, коли остаточно знайшли ся вже самі в готелевій кімнаті — що є з ґрафом, чого нема його разом з вами?

Аста розюшена кинула рукавички на землю, а горяча ненависть відбила ся в її погляді.

— Дурак — просичала — падлюка! Як він обійшов ся зі мною — о, заплачу я за се тому дуракови — мусіти ме клякнути передімною, инакше й слухати його не буду.

Волдінґ несупокійно дивив ся на Асту. Горів з нетерпеливости хтівши врешті дізнати ся, що зайшло межи ньою а ґрафом.

— Приступіть вже раз до самої справи — сказав — що властиво стало ся? Може ґраф дізнав ся про ваше минуле?

Скажений погляд впав на нього з очий Асти.

— Дурниця, хто про се говорить, ходить тут о зовсім що другого! — відказала роз'ярена. Видним було, що зазнає приємности, виставляючи Волдінґа на довші муки.

Все ще з гнївом вигукувала під адресою ґрафа, аж доперва, коли запримітила на чолї Волдінґа грізні хмари, розповіла йому про свою стрічу з Олексою. Волдінґ зірвав ся з крісла й нервово почав ходити по кімнаті.

— Того ще якраз потреба було! — гукнув з гнівом — догадуючись наперед, поки ще дальше розповіла, що через Олексу зробила якусь велику дурницю.

Колиж йому розповіла про намірену втечу і про наглу появу ґрафа — з його уст добув ся дикий проклін.

Прямо горів з гніву, коли Аста скінчила. Такими дурницями могла йому попсувати так гарно обдуманий плян.

— Того ще тільки потреба було, щоб ви якраз перед слюбом такі дурниці робили! Я про вас думав, що ви досить розумні, щоб не робити таких дурниць.

Але такі вже всі жінки — хочби їх один пять разів ошукав, то їм не вистане, й ще шестий раз дадуть ся ошукати!

Се мені подобаєть ся... Він прямо втікає перед вами, а вас оставляє з холодною кровю в такому положеню!

Аста бліда, з тремтячими устами, вислухала того, а опісля зірвала ся.

— Ви не маєте права судити Олеся — крикнула тремтячи зі злости — ви ще найменше того права маєте! Ви собі вигідно простягаєте ноги під чужим столом та коштом других по панськи собі проживаєте!

Колиб тоді ви не всилували мене до повороту до Солмсберґа, булоб мені тепер ліпше!

І з гніву сльози блиснули в її очах.

— Ви дурні! — відрубав Волдінґ. — Ви ще згинете через того Олеся! Він вас все водить за ніс а через нього ви можете знищити цілу свою будучність.

Що хочете тепер робити? — говорив дальше, спиняючись троха, доглянувши в її очах зловіщі вогники — як тут тепер приєднати ґрафа? Як зможете направити свій блуд? Мусите стати ґрафинею Солмсберґ — хиба що волієте на ново розпочати давне житє, борючись з недостатками та журбою?

Може ґраф вже не вернеть ся до вас — а що тоді?

— Приїде ще — засміяла ся Аста з глумом — я того певна, що він вже виїхав за мною!

Буду ще його жінкою, а ви незадовго будете мали нагоду бачити пана ґрафа коло стіп моїх.

— Но, але вважайте, щоб ви не перечислились! — додав Волдінґ з глумом. — Можете помилитись що до

нього. Й йому можуть сприкрити ся такі часті клопоти.

Раджу вам не перетягати струни, але підготовити графа до поєднаня ся!

Аста, зареготавшись з глумом, сіла на крісло.

— Ха, ха, ха — як мало розумієте ся на здібностях жінки! В тому маю більше досвіду чим ви, я певна, що більше здобуду сьою комедією чим хочби й найбільшим привязанем до нього!

Оставте се для мене, як мені його зігнути аж до стіп моїх, кажу вам, що будете вдоволені, коли се станеть ся.

Я з розмислом навела його на мій слід, і знаю, що прибуде сюди найблизшим поїздом — сподію ся вже скоро побачити його.

Тут, в малому місточку, він легко мене віднайде — мусимо бути приготовані на се, що скоро вже його побачимо.

Вас сюди я призвала тому, щоб ви відограли роль болем діткненого батька, якого прямо вбиває встид, якого зазнала його дочка.

Не сумніваю ся ні на хвилину, що ви зручно вивяжете ся зі своєї задачі — додала з насмішкою — знаю бо досить добре ваші артистичні здібности!

— Розуміеть ся, ви заїхали возом у багно, а мені приказуєте витягати його! — сказав подражненим голосом.

— Зробите се для власної користи! — кликнула Аста. — Що-ж бо станеть ся з вами, коли не буду жінкою Солмсберґа.

Волдінґ з гнівом прикусив уста.

— Оставте, пані, свої насмішки, маємо тепер важнійші справи на голові. Я готов вам помагати — але під одним услівем.

— Якеж се услівє? — спитала Аста нерадо.

— Що ви, оскілько се можливе, як найскорше станете жінкою Солмсберґа.

Аста зареготала ся.

— Се само собою розуміеть ся — на що-ж би я придумувала цілу ту комедію?

Так проминули дві години.

Обоє уложили цілу сцену, яку мали відограти перед графом.

Аста якраз підняла ся і приступила до вікна. Нараз з її уст проніс ся тихий оклик:

— Іде — Солмсберґ іде!

Саме входив до готелю й заглянув її у вікні.

— Скоро, Волдінґ, прибирайте позу. Не забувайте, що він стягнув на нас ганьбу не до змитя, а передовсім опріть ся, на позір, нашому поєднаню, що і я також зроблю!

Волдінґ присів у фотели, наче зломана лелія, а голова його, придавлена болем, впала на грудь під тягаром суму.

— Оставте се для мене — з глумом засміяв ся — побачите пані тепер, що може батько, діткнений у найшляхотнійших своїх почуванях!

Потім витиснув на своє лице глубокий сум та звільна звернув свій похмурий та болісний погляд, підчас коли Аста непорушно стояла коло вікна.

Дав ся чути стук в двері, після чого ґраф Солмсберґ переступив поріг кімнати.

РОЗДІЛ LI.

НОВІ ЛАЙДАЦТВА.

Минув тиждень від тої днини, коли бароніха Горват із сином своїм Альфонсом допустили ся насильства, через що стали одинокими спадкоємцями барона, а його діти з першого супружа лишились прямо жебраками.

Як треба було сподівати ся, те все вплинуло погано на здоровлє хорого барона, так, що домашний лікар, який слідуючої днини відвідав хорого, зробив дуже поважну міну, а поки відійшов, просив бароніху на хвилю розмови.

Увійшовши до кімнати, де був також Альфонс, промовив ось як:

— Після оглядин хорого, мушу вас, пані, приготовити на найгірше — ваш чоловік так дуже ослаблений, що найменше зворушенє може бути причиною його смерти.

Думаю, що від послїдньої моєї візити мусїло щось зайти поважного, що спричинило так великий упадок сил пана барона, а був би я дуже вдоволений, колиб міг дістати від панї пояснене, коли ласкава панї знають щонебудь про се!

Коли лїкар говорив про можливу смерть барона, на одну мить стрінули ся очи матері й сина — але зараз після того Альфонс з особливою увагою приглядав ся вже взорови розстеленого на землї килима, підчас коли погляд баронової в трівожному ожиданю повис на устах лїкаря.

Тільки що лїкар перестав говорити, як вона підбігла до нього й трівожно вхопила його за рамя.

— Ради Бога, пане раднику — се бути не може! Нї, нї, ви дуже чорно представляєте положене, Оскар не є так дуже хорим!

На її лици та в її голосї відбила ся трівога — лїкар взяв її злегка за руку й старав ся потїшити.

— Но, но — нехай панї не тратять зовсїм надії — все ще може обернути ся на добре. Я лиш вважав за свій обовязок, перестерегти вас, панї, що конець може скоро наступити, — однак не сказав я, що поміч не є неможлива! Коли ласкава панї будуть старати ся о як найбільший супокій, коли будуть старати ся не допускати хорого до більших зворушень, яких дотепер мусїв зазнати — то все буде гаразд.

— Нї, нї — про щось подібного не знаю! — перебила йому бароніха — пильную того, щоб він не стикав ся з чужими людьми, котріб могли викликати у нього подібні зворушеня.

Але може би в який инший спосіб вдало ся пояснити стан хорого. Пан радник певно знають, що наша дочка, Лукія, десь пропала, а непевність про її долю, трівога о бідну дитину певно спричинила йому таку журу.

Знаю, що се страшно діткнуло хорого, а всякі оправдуваня нерозважного поступку дївчини не зробили на нього нїякого враженя, й тільки з великим трудом вдало ся менї здержати його, що не прокляв власної дитини!

Бароніха відвернула ся й притиснула мережану хустинку до очий.

При послїдних словах Альфонс скоро підняв голову в гору і глянув на маму з незвичайним зацікавленем.

Лікар вдивив ся в землю. Зворушило його милосердє баронихи, що так старала ся злагіднити гнів батька проти рідної дочки — але не знав, що має на те все сказати, — зрештою не бажав собі вмішувати ся в родинні справи своїх пацієнтів.

Щоб ту сцену закінчити, наближив ся до баронихи і промовив до ньої:

— На се ласкава пані, на жаль, не знайдуть ради, а се тим гірше, що внутрішна гризь гірше впливає на здоровлє ,як той біль, що може вилляти ся у сльозах та жалю. Я переконаний, що мимо того пані зроблять все, що би не допустити нікого, щоб шкідливо міг вплинути на стан хорого.

Нехай ласкава пані не тратять надії на поміч Бога. Як довго ще є житє в тілі, не треба нам тратити надії!

Бароніха звільна спустила руку, в якій тримала хустину, і дивна річ — чейже плакала... а тут очи були зовсім сухі?!

Лікар вийшов. Альфонс скоро підійшов до баронихи і, з подивом вдивлячись в її очи, промовив:

— Справді, мамо — колиб доля не судила вам що иншого, то знаменито виповнилиб ви своє місце у світі — ви вроджена акторка. Ніяка артистка не була би в силі так удати любов до своєї дитини і до чоловіка, як ви се зробили — про сї ваші здібности дотепер я не мав понятя!

Усмішка вдоволеня появила ся на устах баронихи.

— Я доглянула твоє здивованє, Альфонсе — відповіла поклавши йому руку на рамени — а знай, що кожде моє слово будо добре обчислене.

Певним є, що завіщанє барона всїх введе в здивованє, коли дізнають ся, що ми є одинокими його спадкоємцями.

Колиб опісля дехто говорив про вплив на волю помершого — а я певна, що так буде — то вже сьогодня я запобігла тому, щоб таким балачкам не дали віру, згадавши, що барон мав намір прямо виречи ся Лукії. Пізнійше знайду ще нагоду, щоб радникови пригадати нашу розмову.

Коли лиш завдяки мені вдало ся охоронити Лукію від батьківського проклятя — то міг він — розуміє ся без нашого відома — Лукію відсудити від уділу в посмер-

тному поділї майна, а ті, що мимо того підносили би ще закиди, не знайшли би віри у других.

Але сим не потребую ще сьогодня журити ся! Що иншого мене тепер займає від приходу лїкаря — його слова, що...

Бароніха здержалась й спустила очи. Потім почала несупокійно проходжувати ся по кімнатї. Альфонс слїдив її своїми очима, а коли дальше не почув нїякого слова від ньої, промовив:

— Що хотїли ви сказати, мамо — чому не докінчили?

Бароніха припинилась й глянула на нього дивним поглядом, потім скоро приступила до сина.

— То ще з тебе дитина, Альфонсе! — промовила. — Чи нїщо не застановило тебе в словах лїкаря?

Запитаний потряс головою.

— Щож він так цїкавого сказав? Барон позбавлений сил — кожде зворушенє може його забити — чиж се хиба є новиною для нас? Чи не знаємо сього від давна ,що він поволи наближаєть ся до гробу?

Бароніха похилила ся над ним з очима блискучими мов у кота і шепотом промовила:

— Поволи наближаєть ся до гробу, Альфонсе — наближаєть ся, але за повільно! Від послїдного атаку вже лиш животїє, але животїє — а се значить, що ще жиє! А коли перенїс то все, що в міжчасї зайшло — втечу Єлени й Лукії — й проче з завіщанєм... значить, посїдає надзвичайну силу і не можемо сподївати ся скорого кінця!

Чи се не прийшло тобі на думку, Альфонсе?

— Справдї так, мамо, я признаю, що для нас, тепер особливо коли вже маємо завіщанє, є се досить немилою справою. Але чи можемо в сьому чим небудь порадити? Мусимо ждати, аж поки смерть не прийде!

Мати глянула на нього з погордою.

— Але нї, Альфонсе, — шепотїла нахилившись до нього так, що лицем майже його лиця дотикала — чи справдї мусимо ждати, аж смерть сама прийде?

Він видивив ся на неї великими здивованими очима — не розумів її добре.

— Говорите досить загадочно, мамо! — промовив.

То скажу тобі виразнійше: Чи не можна прийти смерти в допомогу? Чи не можна скорше віддати її жертву, яку собі вибрала?...

Барон є дуже хорий, Альфонсе — так сказав лікар. — Кожде зворушенє, хоч би й найменше, може спричинити смерть. Чейже можна таке зворушенє штучно викликати й не вижидати, аж само прийде...

Ось приміром: Наглий перестрах — вістка, якаб цілком несподівано впала на нього...

— Мамо!

Тепер — тепер доперва її зрозумів. Відскочив немов перед їдовитою гадюкою — трівога розмалювала ся на його лици, яке страшно зблїдло. Він бояв ся своєї рідної матері. Хвилю стояли проти себе вдивившись одно в друге.

Нараз на лици баронихи появила ся з'їдлива насмішка.

— Чого-ж ти дивиш ся на мене так перестрашеним поглядом? — спитала. — Чи се, що я сказала, так дуже разить ухо твоє, що не можеш заволодіти над трівогою? Чи-ж се так давно — говорила дальше, наближивши ся до нього — коли ми над таким самим радили? Тоді дуже скоро ти позбув ся докорів сумлїня, тоді дуже скоро згодив ся на виконане того заміру — а я не бачу ріжниці межи тамтим способом, а сим, тепер!

Молодий чоловік тимчасом очутив ся з перестраху і промовив, різко кидаючи слова:

— Є, — мамо — певна ріжниця! Лукія була для нас обоїх чужою, не була ні вашою дочкою, ні моєю сестрою, але тепер є инакше! Для мене й барон є чужим чоловіком — але для вас, мамо, ні. Він є вашим чоловіком!

Бароиха аж відступила взад і змірила сина здивованим поглядом. Потім же засміяла ся голосно і наближившись до нього зі сміхом кликнула:

— Альфонсе — то-ж ти знаменитий. Признанє, яке ти мені зробив, можу тобі віддати з чистим сумнїнєм — і з тебе знаменитий актор. Коли-б він тебе почув, думавби....

— шо з тим, що ви задували робити, не хочу мати нїщо спільного — перебив її молодий барон. — Чейже вічно барон жити не буде — додав тихше — а лікар ще

запевнив, що слабонька іскорка житя вже погасає. Тож почекаймо супокійно до тої хвилї, мамо — через необережність не ставляйте в гру всього того, що й так мусить нам дістати ся.

А тепер позвольте менї, мамо, відійти — я зговорив ся з Редерном і не хочу, щоб він ждав на мене.

Подав її руку й вийшов з кімнати.

Бароних а довго вдивляла ся в двері, за котрими зник її син. Здавало ся, що вона не чула нїщо з того, що він наприкінцї говорив, думки її були заняті зовсім другими справами.

А тепер, зморщивши чоло і спустивши очи в долину, почала тяжко ходити по кімнатї.

— Колиб я могла придумати щось такого, щоб дало менї надію поводженя! — стиха промовила. — Щось, щоб ним потрясло до глубини душі!

Минула вже година, а вона ще не рішила ся. Много ріжних плянів снувало ся її по голові — але всї вона відкидала як недобрі, так немов обавляла ся, що він відгадає її намір.

Лице у ньої ставало що раз сумнїйше, а її рухи, викликані нетерпеливістю, щораз скорші.

— Маю, маю — се його мусить добити — Лукія!

Но, мій дорогенький Альфонсе, не потребую вже тебе. Чи з твоєю допомогою, чи без ньої — перепроваджу се, що я рішилась зробити, а колись ти самий менї за се подякуєш!

Прийшов вечір — повіяв холодний вітер і нараз стало зимно. Люди скрізь загортали ся щільно в плащі, щоб захоронити себе перед студїню.

В кімнатї баронихи розпалили в печі. Вона сидїла при столї, тримаючи книжку в руках — але не читала її. Вижидала повороту сина, щоб разом із ним повечеряти, але Альфонс не приходив. Як ще зрана вийшов, то дотепер ще не навідавсь до дому.

Коли вибила девята година, вона подзвонила й казала собі принести чаю до своєї кімнати.

— Може й лїпше буде, коли прийде по всьому! — сказала сама до себе й знова заняла ся своїми думками. Зірвала ся, коли годинник вибив десяту.

Вже час! — шепнула, піднимаючись. Потім приступила до бюрка і взяла звідтам листа. Переходячи попри зеркало, спинила ся перед ним й оглянула себе. Чортівська усмішка появилась на її лици, потім відвернула ся й вийшла з кімнати.

На приказ баронихи запалено також в кімнаті хорого. Тому, що хорий нарікав на зимно, слуга ще раз перед десятою запалив у печі. В хвилину, коли виходив з кімнати, надійшла бароніха. Хмаринка невдоволеня пересунула ся по чолї, коли стрінула слугу. Певно не думала, щоб так пізно могла ще стрінути тут кого. І слуга побачив надходячу бароніху, а думаючи, що вона хоче йому щось сказати, пристанув й чекав, аж наближить ся до нього.

— Що ти тут робив? — спитала бароніха.

— Пан барон нарікали на зимно — відповів запитаний — й казали ще раз запалити у печі.

— Чи пан сплять?

— Ні, прошу пані. Як раз скаржили ся на біль в грудях — не можуть через се заснути.

— Добре — побачу сама. Прошу однак вже більше не докучати хорому.

Слуга поклонив ся й пішов. Бароніха станула коло дверий і ждала, аж відгомін ходу затих. Потім втворила двері і увійшла до кімнати хорого. За порогом спинила ся. Барон не ворухнув ся, тож тихесенько підійшла по килимі аж до ліжка.

Коли похилила ся над ним, щоб переконати ся, чи спить — він втворив очи. Хвилю вдивляв ся в її лице — потім хотів піднести ся, але в туж мить здрігнув ся й схопив ся за грудь. Зойкнувши, впав з поворотом на подушку.

— Говорив менї слуга, що не можеш спати — промовила бароніха — тож хотїла я тебе сама побачити...

— Я не в силї вже видержати! — перебив хорий — груди мене дуже болять — колиб був хто в силї помогти менї троха...

— Завтра рано прийде лїкар, може що порадить на се — потїшала бароніха — але зараз додала:

Що иншого ще привело мене до тебе, Оскаре — сьогодня дістала ся вістку — дуже сумну.

Барон забув про терпінє й уважно глянув на неї.

— Сумна вістка? — спитав. — Щож такого стало ся, Кльотильдо?

Вона зволікала з відповідю.

— Се відносить ся до Лу.... Але ні — перебила собі зараз — ти вже й так дуже терпиш, не будеш в силї перенести такого удару. Дізнаєш ся про се завтра, або коли другим разом — ні, ні, тепер не можу тобі сього сказати!

Хорий, збираючи всї свої сили, підняв ся. Несупокійний вогонь заграв в його очах, права рука, що спочивала на покривалї, затремтїла нагло.

— Кльотильдо — сказав дрожачим голосом — май милосердє, не муч мене довше — скажи, що стало ся. З твоїх слів догадую ся, що мусить бути щось дуже страшного — але лекше знести найстрашнїйше, як жити в непевности. Скажи менї, Кльотильдо, скажи що би то не було — зберу всї свої сили, щоб перебути се нещастє!

Барониха із під лоба кинула острим поглядом на хорого — потім лице її дивно задрожало. Початок був добрий — лїпший ще, як вона думала, але й сего було їй ще за мало, хотїла його дальше мучити.

— Оскар — знова почала — жадаєш від мене неможливої річи! Ти так дуже ослаблений, моглоб тобі се смертельно пошкодити, колиб я тобі все сказала. Не знаєш ще який страшний удар впав на тебе — ні, Оскаре — сього не моглаб я тобі прямо сказати!

— Кльотильдо — крикнув барон — бій ся Бога — благаю тебе скажи!

— Не можу — не можу. Сеж дотикає твойого найдорошшого, наймилїйшого, що маєш на світї.

Завтра — завтра, коли будеш почувати себе сильнїйшим, скажу тобі — зажди до завтра.

Се промовивши, відвернула ся й хотїла вийти. Серце роздираючий крик добув ся з грудий хорого.

— Боже милостивий — не доводи мене до божевіля! Кльотильдо остань, остань ще! Ради Бога, прошу тебе, здійми ту муку із мене. Як же можу знайти супокій з тою трівогою в серцю? Не переживу тої ночі, коли менї не розповіш всього.

Кльотильдо, коли не хочеш мене вбити, скажи менї правду!

Доглянувши його несупокій, бароніха всміхнула ся з вдоволеня. Щораз близшою була своєї цїли — були всякі вигляди, що добєть ся свойого таки зараз.

Але надумувала ся ще, чи сказати йому все, чи оставити його на жертву внутрішних мук.

Може ті муки непевности через ніч й добили би його — бож сього й він самий обавляв ся?

Повільним ходом наближила ся знова до ліжка і сказала, стараючись надати свойому голосови сумний вираз;

— Оскар, тяжко прийдеть ся тобі терпіти — тому радше я-б воліла не говорити того, але коли самий домагаєш ся — то зберу всю силу, всю свою відвагу, щоб се тобі сказати, тільки вважай, щоб ся вістка не добила тебе!

— Боже милосерний, що маєш менї сказати? — зойкнув хорий. — Говори, говори, Кльотильдо! Передше ти сказала — й зачав кашляти — що се відносить ся — й новий кашель не дав йому дальше говорити — відносить ся до найдоросшого, що маю на — світї... і знова новий кашель задер у горлї.

— Так. — Вістка, яку я тільки що перед годиною отримала, відносить ся до твоєї дочки, Лукії.

— Ох, Боже, Лукії? — Й бідний старець почав дрожати, немов у пропасниці. — Що стало ся із ньою, Кльотильдо — скоро, скажи менї вже раз — не муч мене довше.

— Що знаєш про...

Знова закашляв ся так, що не був в силї дальше говорити.

— Лукія не жиє — втопила ся!

Хорий страшно скричав — потім його лице прибрало дивну якусь барву — очи позбули ся світла — він впав на подушки. Повіки зісунули ся, уста остали напів втворені — зовсїм не рушав ся.

В кімнатї стало тихо мов у гробі.

Бісова жінка стояла хвилю без порушеня коло ліжка, вдивляючись все на лежачого без руху чоловіка — лице її приняло дивно звірський вираз.

Потім похилила ся над ним і слухала слабого, щораз повільнїйшого битя серця.

Так переждала довшу хвилю. Нараз задерло її щось

в горлї і прийшов кашель, крім сього ще запекло в очах — підняла ся в гору. Чортівська усмішка появила ся на лици, а яку вона й не старала ся закрити, бо була сама-самісінька — чоловік той вже не міг нї чути, нї бачити!

— Значить, я не помилила ся — воркнула під носом — стало ся так, як я надіяла ся. Так, так, мій дорогенький — добру пораду дав менї лїкар, хоч ненарочно, що зворушенє може тебе добити! Тож то Альфонс буде здивований, що обава лїкаря так скоро здїйснила ся...

Не могла дальше говорити, кашель ще більше задер її у горлї.

Коли глянула в гору, побачила, що кімната вся була наповнена димом, так, що світло з лямпи мов крізь мраку продирало ся.

Бароиха притиснула до носа хустинку, щоб не нюхати диму — потім скоро звернула ся до вікна, щоб його втворити.

Не дійшла ще до нього, коли нараз спинила ся й дивний звук добув ся з її горла. Страшна усмішка заграла на лици у ньої, коли тепер звернула свої очи на хорого.

Вернула до ліжка, похилила ся ще раз і з вдоволенєм кивнула головою.

— На всякий випадок — шепотїла — так буде лїпше!

Відтак приступила до печі. Рукою шарила довго коло ньої — не могла бо вже нїчого добачити серед диму

— Тепер мусить вдати ся — воркнула — тепер їдь на другий світ!

Тихий скрегіт — заткала засуву.

Чи се з душливого диму, чи зі зворушеня, бароиха почула, що стає їй слабо.

Думала про се, щоб позатикати всї щілини попри вікна та двері, щоб дим не міг виходити ними — але через се легко би відкрито її намір, тож мусїла оставити сю думку.

Відтак хотїла вийти, але заблудила, бо вже скрізь темно було — замісць піти в ліво, звернулась туди, звідки прийшла. Нараз спіткнула ся об якийсь предмет, стратила рівновагу і впала перед себе.

Крик трівоги розніс ся по кімнатї — бароиха підійшла до ліжка і впала на лежачого без руху старця.

Невисказана трівога її обняла, зірвала ся скоро й ки-

нула ся в двері. Сим разом вбігла куди зміряла. Напрасно втворила двері й вибігла на коритар. Замкнувши двері за собою, пристанула й наслухувала — але не зачула нічого. Прислуга вся певно вже спала — отже скорим ходом пішла до своїх кімнат.

В кімнаті хорого дим ставав щораз густійший. Повітрє отяжіло й падало на ліжко нещасного старця...

Хтоб в такому опинив ся, здоровий чи слабий, мусів би вдусити ся.

РОЗДІЛ LII.

ЩАСЛИВА НАГОДА.

„Рома" прибула до пристані в Царгороді. Більша частина подорожних оставила вже корабель, бо много із них мали тут приятелів та свояків, які їх вижидали, тож попращавши остаючих, пішли у місто.

Мимо того однак товпа народу ще вижидала на побережу, дізнавшись про се, яке нещастє стало ся на корабли і що тільки завдяки відважному молодцеви не прийшло до дальших нещасть.

Всї були цікаві побачити того смільчака, як також і щасливу жертву хижого звіра.

Однак се їм не вдало ся, бо зі шпиталю принесли криті ноші, на яких забрано покалїчену дївчину до шпиталю — нїхто отже не міг її побачити.

Тим більшу увагу тепер звернули на молодого чоловіка.

Коли опісля двох мущин виходило на беріг, зі всїх сторін обступили їх цікаві, питаючи коли вийде той відважний молодець.

Щоб скорше добути ся з посеред натовпу людий, Блюм всміхнувшись сказав:

— За хвилю вийде, я чув, як він пращав ся з комендантом корабля!

Так він втік перед допитами цікавих і свобідно міг йти дальше.

В послідних днях подорожі не міг вже майже видержати з нетерпеливости. Думками був вже у місті, до якого тільки що наближали ся, а де сподівав ся знайти Ільону.

Сподівав ся! Але хто його запевнить, що вона там ще є, може той незнакомий забрав її дальше з собою? Не знав бо в якій цїли її пірвав. Се розказав також свойому приятелеви, а сей старав ся піддержати надію в його душі.

Ось вже були близько мети. Але що тепер? Що тепер мав би зробити — де шукати Ільони?!

Ґорґо радив, щоб найперше знайти яке пристановиско, а що гроший мали досить, то не прийшло їм се тяжко.

Не було вже й много часу, щоби щонебудь зачинати — вечір бо наближав ся.

Вийшли на місто приглянутись житю. Підчас, коли Ґорґо на все звертав пильну увагу, Блюм йшов побіч нього мовчки, весь занятий тільки своїми думками. Не довіряв запевненям приятеля, що тут знайдуть Ільону — за часто бо надія вже зводила його, оставляючи по собі тільки зародки зневіри.

З задуми пробудив його голос Ґорґа. Спинили ся перед каварнею, куди, як могли припускати, много людий заходило.

Ґорґо намавляв Роберта, щоб зайшов із ним до середини — але він опер ся тому, бо за великий рух там був.

Так пішли дальше. Блюм хотів вже вертати, бо почував ся дуже змученим — але послухав намови Ґорґа й оба увійшли до каварні, що була по другому боці вулиці. Там засіли в кутику, при столі.

В каварні було досить пусто, тож могли почути балачки майже всїх присутних гостий. Коли слуга подав їм перекуску, Блюм знова попав в задуму, зате Ґорґо приглядав ся присутним, які тільки в части були Турками, инші же се були люди найріжнороднїйших народностий — можна тут було отже почути ріжнородні мови.

Звільна випорожнило ся місце, яке зрештою не на-

лежало до тих густо відвідуваних — при кількох столах лиш сиділо троха людий.

Столик, при якому сидів Блюм та Ґорґо, стояв близько при стіні, а недалеко побіч них були сходи до другої салї, відділеної від сьої тільки занавісою.

Ґорґо кілька разів запримітив доходячий звідтам гомін, на який однак не звернув ні найменшої уваги. Але тепер, коли стало тихше кругом них, міг виразно почути, що там говорили.

Нараз почув звідтам шум гейби пересуваня стільців — мусіло там бути більше осіб, які враз встали з сиджень, а тепер дали ся чути голосні оклики здивованя.

— А до сто чортів — Вампир! — дав ся чути голос.

— Звідки ти тут взяв ся, Гамиде? Я думав, що ти вже знова вибрав ся ловити нові душі!

Бічними дверми, що вели з вулиці до каварні, увійшов новий гість до тої бічної салї. Не відповідаючи ні на виклики, ні на питаня, сів при столику й замовив горнятко мокки. Доперва коли йому принесли, почала ся знова перебита балачка.

— Се правда, я мав вже давно вернути — почув тепер голос новоприбувшого — однак мусів пождати. Сим разом був у мене чудесний товар, но і гарний гріш дістав я за нього, однак треба було пождати, поки Саїд паша не висказав свойого вдоволеня.

— Саїд паша? — кликнув здивовано другий — Кілька днів тому ти-ж нам говорив, що він її купив у тебе?

— Але не самий паша — а старий Ісмаїл! — відповів перший. — Паша був у Філїпополи, коли я сюди прибув. Старий Ісмаїл не знав про се, тож дївчина мусїла декілька днів перебути у нього, поки не вернув паша.

— І щож, чи паша вдоволений? — спитав знова той другий. Ґорґо почув як один з них засміяв ся.

— Вдоволений? — питав чваньковато. — Від коли жиє не мав ще такої жінки у свойому гаремови, а я-б заложив ся, що й у вас ніколи не було такого товару. Свіжа — мов кров з молоком — лице, що й Рафаїл не міг би красшого вималювати, а тїло — тїло — кажу вам — тут тільки язиком ляснув.

Розуміє ть ся, паша був більш як вдоволений, бо, скажу вам, що коли побачив дївчину, то післав менї че-

рез Ісмаїла ще сто пястрів як окремої нагороди!

Не легко однак прийшло мені сюди її спровадити, завзято боронила ся — вкінци однак, коли я оповів її видуману казку, віддала ся мені з повним довірєм!

— Походить з полудня? — спитав хтось инший.

Той, що дотепер говорив, засміяв ся з глумом.

— Сверблять тебе палці, Гасан? — крикнув. — Хотівби поглянути самий? Але скажу тобі правду, знайшов я її ненарочно в циганському обозі!

Та дивна розмова стягнула на себе Ґорґову увагу. Тепер же, при послідних словах, зірвав ся нараз з крісла — Блюм мимоволї також підняв ся.

— Що стало ся — що тобі, Ґорґо? — спитав, побачивши змінене лице товариша.

— Тихо, тихо! — сказав той. — Там — не чуєш?

Блюм заперечив головою — тепер й він звернув свою увагу на сусідну кімнату. Але було вже за пізно, балачка стала там загальною і не мала для них нїщо цікавого.

Блюм, що все ще не знав, що зробило на Ґорґа так велике вражінє, спитав ще раз.

— Що-ж там стало ся?

— Чи не говорив я тобі, щоб ти не тратив надії? — відповів Ґорґо, що знова сїв на свойому місци, але все споглядав в сторону сусїдньої кімнати. Коли не помиляю ся, то ми є на....

Спинив ся. Якраз бо відхилила ся занавіса і двох людий зійшло східцями в долину, до салї. Блюм був звернений до них плечима, то-ж не доглянув їх — але Ґорґо стиснув його нагло за рамя і додав стиха:

— За нїщо в світї — не рухай ся, не оглядай ся позад себе!

Тими словами діпняв якраз зовсїм противного, як бажав. Тільки скінчив говорити, а Блюм вже оглянув ся — зовсїм мимоволї — і побачив двох мущин. Лице його однак остало супокійне, не знати було на ньому нїякого вражіня — нїколи їх ще не бачив передом.

В хвилину, коли Блюм відвернув ся до них, й вони також глянули на нього.

Один заглянув звернене до них лице Роберта і станув, мов задубів. На його лици заграв перестрах — потім щось шепотом сказав товаришеви й оба відвернули ся в

напрямі, звідки прийшли. Але Ґорґо зараз відгадав їх намір і скоро шепнув товаришеви:

— Ходи, ходи — не даймо йому втечи! Сей великий, є якраз тим чоловіком, котрого колись то бачив я в обозї, коли він говорив з Ушою...

Блюм не слухав вже дальше — з криком схопив ся з крісла і скочив за тими двома. Досягнув їх на сходах.

Поки ще тамті змогли подумати про оборону, Блюм прискочив до висшого, котрого кликали Гамид і вхопив його за плечі.

Очи світили у нього немов у хижого звіра, а обурене так ним заволоділо, що з початку тільки свист добував ся з його грудий.

— Нужденна собако, чейже маю тебе! Ти драбе, ти злодію! Коли менї сейчас не скажеш, що ти зробив з дївчиною, котру викрав з циганського обозу, задушу тебе мов пса! Говори драбцюго — де ти подів Ільону?

Гамид побілїв мов крейда й надармо старав ся увільнити з рук Роберта.

Коли передше сумнївав ся, що се справдї був Блюм, котрого тої ночі бачив в циганському обозї — тепер вже був того певний, що не помилив ся й пізнав що немала небезпека йому грозить, коли в який хитрий спосіб не вдасть ся добути з рук цигана.

— Чого хочете від мене? — кликнув напів з обуренєм — яким правом нападаєте мене, мов забіяки?

— Падлюко — поламаю тобі всї кости, коли менї сейчас не відповіси. Говори, де є Ільона, що зробив ти з ньою?

— До чорта — здуріли ви, чи що? — вмішав ся тепер товариш Гамида, що станув поза Робертом і хотїв його відорвати від нападеного. — Що говорите про якусь дївчину? — Пустїть того чоловіка, коли не хочете опинити ся на вулицї!

В хвилю, коли витягнув руку, щоб вхопити його ззаду, Ґорґо положив свою тяжку руку на його вязах і кликнув з глумом:

— Раджу тобі, приятелю — не мішай ся до чужих справ — чи може свербить тебе скіра? Тимчасом будеш тут сидїти — то сказавши, підняв малого чоловіка у воздух й посадив його з такою силою на стіл, що аж стіл

затріщав — звідси можеш супокійно приглядати ся всьому, а не мішай ся до нічого, коли зі здоровими кістками хочеш вернути домів.

Чоловічина скорчив ся мов їжак — нараз набрав великої пошани перед нервовими та дужими пястуками молодого цигана.

Тимчасом й другі гості звернули увагу на те, що стало ся. Зірвали ся із сиджень й кругом обступили обох противників.

— Що є, що стало ся? — зі всїх сторін дало ся чути — але нїхто не знав, о що ходить. Гамид з розпукою силував ся вирвати з зелїзник стисків Роберта, що кидав ним на всї сторони.

— Чи ти здурів — чого хочеш від мене — нїщо не знаю про дївчину! — кликав міняйло душ голосом повним розпуки.

Надармо слуги старали ся розділити обох противників — коли се з'явив ся властитель каварнї, котрого прикликав один із слугів.

— Той чорний циган збожеволїв — він убє Гамида! — кричав слуга до господаря.

— Перестань — так зле ще не є! Побачиш як скоро мене послухає. — Се сказавши наближив ся до Роберта.

— Приятелю — кликнув — свої гроші можеш проїсти у мене, але моя каварня не є для бійки. Чого хочеш від Гамида? Що він тобі зробив?

Блюм відвернув голову, але не пустив тамтого.

— Що він зробив? — кликнув. — Се скінчений драбцюга, звичайний підлий розбишака! Як лис коло курника ,він скрізь волочить ся й кидаєть ся на невинні дївчата! У мене вкрав, що я мав найдорозшого на світї — задавлю його, мов пса, коли менї не скаже, що зробив з дївчиною!

— Можеш його задавити, коли хочеш, але не у моїй хатї. Пусти його сейчас й забирай ся звідси!

Се кажучи, старав ся відорвати руки Роберта від Гамида, але Ґорґо був вже при ньому й положив свою тяжку руку йому на рамени.

— Чого ти хочеш? — зверещав господар.

— Про се якраз тебе хотїв я спитати! — звучала спокійна відповідь. — Не добре бо робиш, чіпаючись його,

— тут показав на свойого товариша — у нього бач сильні скоботи ,коли почує твою руку, легко може тебе вдарити, а тоді будеш жалувати!

— Забирайте ся до чорта! — заревів ґосподар — як се — щоб я у своїй хаті не міг розпоряджати?! Вступіть ся!

Хотів Ґорґа відтрутити взад.

— Мій голубчику — я бач такий самий чутливий, як тамтой! — сказав молодий циган — не позволю й себе дотикати!

Ти сказав, що можемо в тебе оставити гроші, але не можемо зачинати бійки — а я тобі заявляю, що можеш приглядатись, але не мішати ся.

Глянь туди! Там вже сидить один, що також палив ся, як ти — тепер вже не рушаєть ся — сидить так, як посадив я його.

Але хазяй не зважав на се — наближив ся до Гамида і напрасно вирвав його з рук Роберта.

В той же самий час хтось підняв його в ґору і — зазначивши у воздусі чималу дугу, кинув ним з великим гомоном на стіл, що стояв аж під другою стіною. Там стіл перевернув ся — горнятка і тарілчики впали з бряскотом на долівку.

Межи присутними зробило ся велике замішанє. Хазяїн верещав що мав сили, слуги гукали собі, гості вили — зовсім так виглядало, немов дикі звірята видерли ся із клітки та в'ючи ріжними голосами витали свободу.

І Блюм скрикнув розбішеним голосом, коли противник вирвав ся йому із рук.

В часї того замішаня Гамид одначе не стратив голови. Загальний переполох був йому якраз на руку. Відтрутив на бік слугу і скочив на сходи, що вели до сусїдної кімнати.

Але поки ще зміг відхилити занавісу, Блюм вже був позаду і вхопив його в свої рамена.

Глухий зойк добув ся з грудий Гамида, він знав, що тепер пропав, коли тамтому вдасть ся стягнути його долїв, тож всїми розпучливими з'усилями старав ся зіпхнути його зі сходів.

Але й Роберт обавляв ся, що той падлюка може втїкнути йому. Хоч не знав, що з тої кімнати є вихід на ву-

лицю, то пізнав однак, що Гамид видно почував ся безпечнійше в тамтій кімнаті, коли отсе вдруге туди старав ся дістати.

Тепер наступило розпучливе змаганє.

Між зібраними проніс ся глухий гамір. Турки станули по стороні Гамида. Вони чули оскарженє Роберта проти тамтого, але вірили також запереченям оскарженого.

Дались чути поодинокі оклики:

— Розірвати їх — чого той чорний хоче? Геть із ним, звалити його!

Кількох вже старало ся наближити до борючих ся. Але сьому спротивили ся другі.

Сї заступили Туркам дорогу, щоб не допустити їх до вмішуваня ся між тамтих.

— Оставте їх — побачите що зроблять! — кликнув якийсь високий Анґлїєць. — Коли циган каже, що той вкрав його дївчину, то так мусить бути — ми не маємо нїщо спільного із тим.

— Він бреше, він бреше! — кричали мусулмани — Гамид сказав, що не знає нїщо про дївчину!

— Дурне балаканє! — кликав инший — жовтий (мав на думцї Гамида, про жовту барву його лиця говорив) напевно не дурний буде признати ся до того.

Зовсїм мимоволї ґостї розділили ся на дві сторони, а блискучі очи Турків зраджували, що колиб тільки яка під'охота або зачепка, а й межи присутними пічнеть ся боротьба.

Поки однак до того прийшло, стало ся щось несподїваного.

Хазяїн, піднявшись із землї, післав слугу по поліцаїв, щоб спинили дальшу бійку — він же самий, перебувши подорож у воздусї, не мав вже відваги наближити ся до борикаючих ся мущин.

— Поліція! — Поліція! — розніс ся крик.

В туж саму мить поніс ся глухий крик.

Отсе Блюм підняв Гамида в гору та з цїлої сили кинув ним об землю. Тепер відітхнув і наближив ся до ворога.

Тодї кинув ся до них Ґорґо зі скаженим криком. Не спускаючи очий з Гамида, він побачив, як той добув зза пояса кинджал й підняв його в гору — Роберт же

стояв зараз коло нього й поки був би спамятав ся, міг сдержати вже смертельний удар. — Але стеріг його Ґорґо — й Гамидови не вдало ся навіть піднести ся добре, коли дістав кулаком в лоб й горілиць повалив ся на землю.

Турки враз скричали. Як на приказ кинули ся всї вперед.

Ґорґо шепотом сказав товаришеви:

— Скоро йди туди! — й відкрив занавісу.

Блюм спостеріг вже й самий, що мусїв би подати ся перед поважною силою ворогів й зник в одну мить поза занавісою.

Ґорґо не пішов зараз за ним, бачив бо ворогів близько коло себе, а й поліцаї вже надбігали.

Скоро похилив ся, вхопив обезтямленого Гамида, підняв в гору та з цїлої сили кинув його надбігаючим під ноги.

Сим здобув, що наміряв. Сї, що були на передї, подали ся взад, спиняючи собою наспіваючих ззаду.

Кількох впало на землю пориваючи за собою й других. Крик й проклони змішали ся з зойком толочених.

Поки ще наступаючі прийшли до памяти, Ґорґо вибіг до сусїдної кімнати в хвилину, коли Блюм втвирав двері на вулицю.

Й поки ще хазяїн впровадив поліцаїв до тої бічної кімнати, оба втїкаючі були вже далеко.

Перебігаючи вулиці без ніякого пляну, спинились остаточно, не обавляючись вже погонї.

В часї утечі лиш кілька слів промовили між собою — тепер же Ґорґо розповів товаришеви яким чином вдало ся йому спинити ворогів.

Тепер застановили ся над тим, в якій части міста шукати їм їхнього пристановиска.

Були саме в найбогатшій частинї міста, що зміркували по виставних палатах, побіч яких переходили.

Ґорґо був дуже мовчаливий — роздумував та роздумував, хтївши нагадати собі назвиско, яке почув в каварнї із сусїдньої кімнати — хотїв пригадати собі імя того, що мав тепер у своїх руках дївчину, котру Гамид, як самий сказав, знайшов в циганському обозї.

Дотепер ще не згадав Робертови про се, що чув, але

не сумнївав ся, що розмова в каварні відносила ся до Ільони — та він не був певним того, а про свої здогади не хотів говорити Робертови — знав бо, що той впаде зараз в страшну лють.

Але назвиско того чоловіка! Колиб хоч міг пригадати собі його!

Нараз спинив ся Роберт й задержав також Ґорґа.

Перед ними дались чути голосні викрики, що дуже скоро ставали ще сильнійшими і з недалекої віддалї походили.

Думали вже, що се погоня віднайшла їх слїд — коли се кільканайцять людий перебігло побіч них.

Станули якраз на вуглови вулиць і глянули в напрямі куди бігли ті люди.

Нараз почули голоси: Горить — горить! — і в туж саму майже мить побачили при кінцї вулицї ясну полумінь, що вогнистими язиками сягала у висоту темного неба.

— Горить! — кликали знова другі люди, зміряючи до місця пожежі, а на запити, де горить, відповідали: Палата Саїд паші!

З грудий Ґорґа добув ся тепер крик:

— Саїд паша — так, так! — і нараз вхопив Роберта за рамя й потягнув напрасно зі собою.

— Ходи, ходи, Роберте — спішім ся! — В тій палаючій хатї, знайдемо її — Ільону!

РОЗДІЛ LIII.

СМЕРТЬ СУЛЕЙКИ.

На крик Ільони всї зірвали ся зі страхом і з трівогою глядїли на незнакому, що тепер малаб впасти жертвою отруї.

Однак Ільона, мимо їх вижиданя, не впала, але підбігла до Сулейки, котрій чарка випала із рук й розсипала ся по підлозї.